

NORGES HØYESTRETT

ÅRSMELDING
2015

INNHOOLD

Høyesterett i jubileumsåret 2015	Side	4
Kort om Høyesteretts saker og saksbehandling	Side	6
Høyesteretts 200-årsjubileum	Side	7
- "HØISTÆRVÆRDIGE HERRER!"	Side	8
- 200 år på to minutter - Det begynte i et bibliotek	Side	10
- Jubileumsmøtet	Side	12
- Storstilt feiring på Akershus slott	Side	14
Åpent hus i Høyesterett	Side	16
Dommer Tjomsland begeistrer	Side	18
Det vanskelegaste eg nokon sinne har gjort som forskar	Side	20
Et mektig møte med løvene	Side	21
Lov Sannhet Rett	Side	22
Høyesterett på merket	Side	23
Noen utvalgte saker i 2015	Side	24
Høyesterett og det internasjonale rettsamfunn	Side	29
Høyesteretts dommere	Side	31
Dommer Liv Gjølstad ser tilbake	Side	33
Høyesteretts administrasjon	Side	36
Rizwana Yedicam informerer	Side	41
Siste skudd på stammen	Side	42
Fylkestur 2015	Side	43
Utenfor rettssalen	Side	44
Statistikk	Side	46

Forsiden: Rettsbygningen i Christiania 1903, i dag Høyesteretts Hus. Foto: Ukjent fotograf/Oslo Museum.

HØYESTERETT I JUBILEUMSÅRET 2015

Høyesterett er etter Grunnloven av 1814 ett av våre tre forfatningsorganer. Men det tok tid å få en funksjonsdyktig høyesterett på plass, og først et drøyt år etter at Grunnloven ble gitt kunne Høyesterett holde sitt første rettsmøte og avsi sin første dom. Det skjedde den 30. juni 1815, og den 30. juni 2015 kunne vi altså markere at Norges Høyesterett hadde vært i virksomhet som landets øverste og ledende domstol i 200 år.

Hovedarrangementet den 30. juni 2015 var jubileumsmøtet i Høyesteretts store rettssal med Kongen, stortingspresidenten, statsministeren, justisministeren og andre representanter for det offisielle og juridiske Norge til stede. Senere på dagen holdt regjeringen en mottakelse på Akershus slott for Høyesterett med gjester – ikke minst representanter for alle våre domstoler. Også der var Kongen til stede. Den 30. juni ble rundet av med en uformell sammenkomst for gjester, først og fremst fra øvrige domstoler, i Høyesteretts Hus. Dagen etter var det "Åpent hus" i Høyesterett med omvisninger, foredrag og underholdning mv. utenfor huset.

Veldig mange møtte frem og viste stor entusiasme for arrangementet. Du finner litt mer om de ulike arrangementene i årsmeldingen.

Et 200-årsjubileum gir foranledning til historiske tilbakeblikk på virksomheten i Høyesterett, en analyse av Høyesteretts stilling i dag og et blikk fremover på hva som venter Høyesterett. Slike blikk på Høyesterett har det blitt både gjennom interne og eksterne seminarer, taler ved jubileet og ikke minst ved to bokutgivelser – Høyesteretts historie fra 1965 og frem til i dag ved professor Jørn Øyrehagen Sunde ved Universitet i Bergen og Høyesteretts eget store jubileumsskrift "Lov Sannhet Rett". For oss som arbeider i Høyesterett har det vært veldig interessant å bli enda bedre kjent med den institusjonen vi alle føler sterk tilhørighet til.

Selv om jubiléet og jubileumsmarkeringene har satt sitt preg på Høyesterett i året vi har bak oss, har selvfølgelig den dømmende virksomheten gått på

vanlig måte, og 2015 har i så måte vært et hektisk år med mange viktige saker. Den dømmende virksomheten ble rundet av umiddelbart før jul med avsigelse av en viktig dom i plenum som gjelder et meget aktuelt og viktig forvaltningsområde – utlendingsforvaltningen.

Vi starter på et nytt år med nye spennende saker. Men 2016 vil være et viktig år for Høyesterett også utenfor sakene. Ny justitiarius skal utnevnes. Vedkommende vil 1. mars 2016 overta ledelsen av en høyst oppegående 200-åring.

Jeg håper årsmeldingen er av interesse.

Oslo, 4. januar 2016.

Tore Schei

KORT OM HØYESTERETTS SAKER OG SAKSBEHANDLING

Grunnloven § 88 bestemmer at “Høyesterett dømmer i siste instans”. Av det følger at Høyesterett er landets øverste domstol i alle typer rettsaker. Høyesteretts hovedoppgave er gjennom sine avgjørelser å bidra til rettsavklaring og rettsutvikling innenfor de rammene som følger av grunnlov og lov.

For å få fremmet en anke til Høyesterett over en dom av lagmannsretten, trengs det samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Vilkåret for å få samtykke er etter prosesslovene normalt at en avgjørelse fra Høyesterett vil ha prinsipiell betydning – den må gi viktig rettslig veiledning også for andre saker. Selv om en avgjørelse bare er rettslig bindende for partene i saken, vil den, nettopp fordi Høyesterett er en prejudikatdomstol, rent faktisk få virkning for alle som er involvert i liknende saker.

Det er mange anker over lagmannsrettsdommer, og det gis bare samtykke i et mindre antall av disse. Nålovet for å få saken inn til behandling er trangt både rettslig og faktisk. En streng “siling” er helt nødvendig for at Høyesterett skal få nok tid til å behandle de virkelig viktige sakene. Det er en oppgave for advokatene å overbevise ankeutvalget i Høyesterett om at akkurat deres anke bør slippe inn

til avdelingsbehandling. Oftest bør dette gjøres i en kort og konsentrert anke der det eller de prinsipielle spørsmål er løftet frem.

Som nevnt er det ankeutvalget som avgjør om en anke skal fremmes til behandling i Høyesterett. Ankeutvalget består i hver sak av tre av Høyesteretts dommere. De fatter sin avgjørelse på grunnlag av saksdokumentene. De sakene som fremmes til behandling, avgjøres av en av de to avdelingene med fem dommere, helt unntaksvis av såkalt forsterket rett – Høyesterett satt i plenum eller i storkammer med 11 dommere.

Sakene behandles muntlig – advokaten redegjør for både de rettslige og faktiske spørsmål Høyesterett må ta stilling til. Disse muntlige forhandlingene er offentlige. Hvem som helst kan komme i rettsalene og høre på – det er bare å møte opp. På Høyesteretts hjemmeside, www.hoyesterett.no, er det opplysninger om hvilke saker som skal behandles, med angivelse av hva saken gjelder og med tidspunkt for den muntlige behandling. Når dom er avsagt, blir den lagt ut på hjemmesiden – både ved et kort sammendrag og i fulltekst for den som ønsker det.

HØYESTERETTS 200-ÅRSJUBILEUM

Bla om for å lese mer om Høyesteretts 200 år og jubileumsfeiringen i 2015.

Foto: Morten Brakestad

“HØISTÆRVÆRDIGE HERRER! NORGES RIKES ØVERSTE DOMMERE!

*Med den dypeste ærbødighet;
med de gladeste følelser, men
ikke uten grundet frygt
fremstaar jeg i dag for
Norges Høiesteret og for den
hæderlige forsamling, som
bivaaner dens høitidelige
aaening.”*

Slik åpnet advokat Bredo
Henrik von Munthe af
Morgenstjerne sin prosedyre
for Norges Høyesterett ved det
første rettsmøtet den 30. juni
1815. Her i skuespiller Henrik
Mestads skikkelse under
Regjeringens mottakelse på
Akershus slott 200 år senere.
Professor Ola Mestad venter
på stolen for å fremføre
advokat Jonas Anton Hielms
motinnlegg.

Foto: Morten Brakestad

200 ÅR PÅ TO MINUTTER

DET BEGYNTE I ET BIBLIOTEK

Høyesterett holdt hus i Katedralskolens bibliotek i 1815. I dag er biblioteket å finne på Norsk Folkemuseum. Foto: Anne-Lise Reinsfelt / Norsk Folkemuseum

I 2004 ble en sak i Høyesterett for første gang gjennomført med bare kvinnelige dommere. Foto: Nils Bjåland / VG / NTB scanpix

Regjeringen utnevnte dommere til Norges Høyesterett allerede 27. september 1814. Stiftsamtmannen i Bergen, Johan Randolph Bull, var domstolens første justitiarius. Det tok noe tid å komme i gang. Den høytidelige åpningen – og Høyesteretts første rettsak – fant sted 30. juni 1815. Det var en odelssak. Dom ble avsagt samme dag. Derfor feiret vi 200-års jubileet i 2015 og ikke i 2014. I 1815 hadde Høyesterett ikke egne lokaler, men lånte Katedralskolens bibliotek som rettsal.

Et omflakkende liv

Høyesterett levde helt frem til 1903 et omflakkende liv på i alt fem ulike adresser i Kvadraturen. Da flyttet Høyesterett inn i den nye Justisbygningen mellom Grubbegaten og Akersgaten. Helt frem til 1994 huset bygget tre rettsinstanser. I dag er bygningen Høyesteretts Hus. Den ble fredet i 2015 og er en symbolsterk ramme for domstolen.

Muntlig prosess og offentlige begrunnelser

I dag tar vi det som en selvfølge at rettssakene er muntlige, og at begrunnelsene for avgjørelsene er

offentlige. Det har ikke alltid vært slik. I 1814 var det sterke krefter som ville at sakene skulle behandles skriftlig, men slik ble det ikke. Først i 1863 ble dommernes begrunnelser og voteringer offentlige.

Grunnlovens vokter

Domstolene – med Høyesterett i spissen – har kontrolloppgaver overfor Stortinget og Regjeringen. Dette betyr blant annet at domstolene kan prøve om vedtak og lover er i samsvar med Grunnloven.

Høyesterett som prejudikatdomstol

Gjennom sine 200 år har Høyesterett utviklet seg i retning av å konsentrere seg om færre og mer prinsipielle saker. Høyesterett bruker nå ressursene på saker som gir rettsavklaring og rettsutvikling.

Høyesterett og den 2. verdenskrig

Den 21. desember 1940 nedla alle dommerne i Høyesterett sine embeter. Dette var i protest mot tyske forordninger som truet Høyesteretts uavhengighet. Justitiarius Paal Berg sa blant annet

ved gjenåpningen 14. mai 1945:

“Vi skal nå atter bygge opp vårt gamle rettsamfunn, et av de eldste i den vest-europeiske kulturkrets. Som Norges øverste domstol er Høyesterett lovens og rettens første vokter. Vi har ingen annen over oss enn Grunnloven og gjeldende lov. Men vi er ikke lovens herrer, vi er dens tjenere. Og vårt ansvar er dobbelt stort fordi våre dommer ikke kan prøves av noen annen myndighet.”

Kvinnelige dommere

Lilly Bølviken ble, som første kvinne, utnevnt til dommer i Høyesterett i 1968. Senere er flere kommet til. Ved utgangen av 2015 er det syv kvinner blant Høyesteretts 20 dommere. Bølviken førte til en forandring i Høyesteretts liv. Dommerne kunne ikke lenger tiltales som “Høyst ærverdige herrer, Rikets øverste dommere”. Åpningsordene måtte endres til “Høyst ærverdige rett, Rikets øverste dommere”. I 2004 ble en rettsak i Høyesterett for første gang gjennomført med bare kvinnelige dommere.

Én høyesterett

Høyesterett har alltid behandlet saker på alle rettsområder. Norges Høyesterett skiller seg her fra de øverste domstolene i de fleste andre europeiske land. Der er øverste domsmyndighet gjerne delt mellom en alminnelig høyesterett, en forvaltningshøyesterett og av og til også en egen konstitusjonsdomstol.

Verden utenfor

Mange av sakene i Høyesterett i dag preges av internasjonalt rettsstoff. Dette skjøt for alvor fart på 1990-tallet. Da ble EØS-avtalen gjennomført i norsk rett og en rekke menneskerettskonvensjoner ble vedtatt som norsk lov. I 2014 ble flere menneskerettigheter tatt inn i Grunnloven. Dommer fra Den europeiske menneskerettsdomstolen, EFTA- og EU-domstolen samt uttalelser fra FN's menneskerettskomité og barnekomité er i dag viktige rettskilder for Høyesterett.

Tidligere jubiléer har også blitt feiret med høytidelige markeringer i Høyesterett.

SAGT VED 100-ÅRS JUBILÉET

”Det ligger i denne virksomhets natur, at den ikke setter spor, som kan paavises gjennom anordninger eller ydre foranstaltninger.

Paa saadant grundlag kan derfor ikke rettens virksomhet bedømmes.

Dens virksomhet maa vurderes umiddelbart efter den anerkjendelse og anseelse, som retten nyder i folkets bevissthet.

Jeg har den opfatning, at vort folk har en sterk retsfølelse og en utviklet rettsbevissthet. Og jeg har tillige det indtryk, at vor høieste domstol — som vore domstole i det hele — nyder almindelig anerkjendelse og respekt for sine avgjørelser.”

(Justitiarius Thinn i sin tale i Høyesterett under jubileumsmøtet 30. juni 1915, gjengitt i Rt. 1915 side 513)

SKREVET VED 150-ÅRS JUBILÉET

”Det er uunngåelig at det her vil gjøre seg forskjellige oppfatninger gjeldende, alt etter iakttagernes samfunnssyn, og det er klart at også høyesterettsdommere er mennesker, mer eller mindre — bevisst eller ubevisst — influert av sitt samfunnssyn. Men at dommerne har handlet ut fra sin beste overbevisning, at de har hatt en ærlig vilje til å hevde retten, og at de både faglig og moralsk har stått på et meget høyt nivå, er ikke tvilsomt.”

(Utdrag fra VGs leder 30. juni 1965 om Høyesteretts stilling i forholdet mellom rett og politikk)

Foto: Tore Meek /NTB scanpix

JUBILEUMSMØTET

”Deres Majestet, stortingspresident, statsminister, nordiske høyesterettspresidenter – kjære gjester og alle i Høyesterett.” Slik åpnet høyesterettsjustitiarius Tore Schei jubileumsmøtet 30. juni 2015.

Dette møtet markerte Høyesteretts 200-årsjubileum. De fremste representanter for statsmaktene og for rettsvesenet var til stede. Schei tok i sin tale for seg de utfordringer Høyesterett har blitt stillet overfor i historisk og moderne tid: prøvingsrett, offentlige voteringer, riksrettsforhandlinger, restanseproblematikk, den tyske okkupasjonen i 1940, uavhengighetsideal og utviklingen av Høyesterett som prejudikatdomstol for å nevne noen.

Schei avsluttet slik: ”Bare gjennom kvalitativt gode avgjørelser og en rettsikker, effektiv og åpen behandling vil Høyesterett kunne beholde den tilliten domstolen har i dag og være det fundament for rettsstaten som vår Høyesterett skal være. Vår ambisjon ved jubileet er at dette samfunnsoppdraget skal vi oppfylle. Vårt ønske og vår utfordring til de som i de kommende generasjoner skal fylle Høyesterett, er at de tar Høyesterett videre ut fra det overordnede mål at Høyesterett skal være et vern om rettsstaten.”

I sin tale sa stortingspresident Olemic Thommessen blant annet:

”Det ligger naturligvis fjernt fra meg å be den ærede rett og våre høyeste dommere om å vende kappen etter vinden, men selv ikke denne vårt samfunns kanskje fremste kontinuitetsbærer slipper unna det nødvendige i å tilpasse seg endrede tider. En virkelig elsker av rettferdigheten må, hvis han vil overleve, holde seg utenfor politikk, sa Sokrates. Det er da også vanntette skott mellom Stortinget og Høyesterett, men vårt arbeid er ikke upåvirket av hverandre. Vi vet jo at også Høyesteretts arbeid har rettspolitiske implikasjoner. Og til syvende og sist har vi alle det samme målet: opprettholdelse og forsiktig videreutvikling av det norske demokratiet.”

Statsminister Erna Solberg tok i sin tale for seg hvordan maktfordelingen har endret seg gjennom 200 år og avsluttet med følgende ord: ”Utviklingen har bidratt til å styrke rettsstaten og enkeltindividets rettsvern. Samtidig kan utviklingen

over tid utfordre vår tradisjonelle demokrati-forståelse, særlig når den utfordrer vår oppfatning av hva som skal være arbeidsfordelingen mellom de øverste statsmaktene. Jeg føler meg likevel trygg på at vi også i fremtiden vil videreføre en fornuftig arbeidsdeling, god rolleforståelse og ikke minst dyp gjensidig anerkjennelse og respekt mellom representantene for de tre øverste statsmaktene. I tillit og tiltro til nye tohundre års fortsatt sindig og respektfull utvikling av maktfordelingen i Norge er det en glede på vegne av den utøvende makt å gratulere den dømmende makt med dagen!”

De nordiske høyesterettene, representert ved president Pauline Koskelo i den finske Högsta domstolen, hilste også til jubilanten under jubileumsmøtet. Det gjorde også Advokatforeningens leder, advokat Erik Keiserud og riksadvokat Tor-Aksel Busch. Alle taler er trykt i sin helhet i Norsk Retstidende 2015 på side 769 flg.

Alle foto: Morten Brakestad

STORSTILT FEIRING PÅ AKERSHUS SLOTT

Etter jubileumsmarkeringen i Høyesteretts Hus inviterte Regjeringen Høyesterett med gjester til mottakelse på Akershus slott. Hovedtyngden av gjestene var dommere og medarbeidere fra alle landets domstoler, presidenter i de nordiske høyesteretter og fremtredende representanter for det offentlige Norge med H.M. Kongen, Stortingspresidenten og justisministeren i spissen.

Gjestene ble tatt imot ved inngangen til Skriverstuen av protokollsjefen og fungerende kommandant på Akershus. De mer enn fire hundre gjestene ble servert fingermat og aperitiff i Christian IVs sal og Romerikssalen.

Trompetfanfare ved fire trompetister fra Forsvarets

stabsmusikk innledet mottakelsen, og statsministeren ønsket velkommen.

På vegne av Høyesterett og gjestene takket høyesterettsjustitiarius for mottakelsen, og understreket verdien av den gjensidige respekt og forståelse som preger forholdet mellom Høyesterett og de andre statsmaktene.

Utdrag fra det første rettsmøtet i Høyesterett 30. juni 1815 ble, med stort engasjement og tidsriktig klesdrakt, fremført av skuespiller Henrik Mestad og professor Ola Mestad. Advokat Berit Reiss-Andersen kåserte for anledningen. Musikalske innslag sto trompetist Tine Thing Helseth og gitarist Jarle Storløkken for.

SLIK FEIRET VI 200-ÅRSJUBILEET

- 26.–27. oktober 2014 arrangerte Universitetet i Bergen Jubileumsseminaret “Sentrale aspekter ved Høyesteretts funksjon i det norske samfunn”.
- 17. mars 2015 arrangerte Stortinget seminar og åpnet jubileumsutstilling om Riksretten.
- 13. april 2015 inviterte Universitetet i Bergen til “Høyesterettssymposium: 200 år med rettsavklaring og rettsutvikling”.
- 23.–24. april 2015 arrangerte Univesitetet i Tromsø og Hålogaland lagmannsrett jubileumsseminar.
- 7. mai 2015 overrakte Norges Bank årets sirkulasjonsmynt med motiv fra Høyesterett.
- 29. mai 2015 åpnet Riksarkivet jubileumsutstillingen “I siste instans”.
- 1. juni 2015 ble “Høgsteretts historie 1965–2015” av Jørn Øyrehagen Sunde lansert.
- 22. juni 2015 ble Høyesteretts jubileumsskrift, “Lov Sannhet Rett” lansert.
- 21.–22. september 2015 arrangerte Universitetet i Bergen seminaret “Supreme Courts in Context”.
- 3. oktober 2015 utga Posten et frimerke i anledning jubileet.
- 12. oktober 2015 arrangerte vi avsluttende seminar om “Høyesteretts institusjonelle egenart”.

DET VAR LANG KØ utenfor Høyesteretts Hus under Åpent hus 1. juli 2015. Her deler utreder Karin Næss ut informasjonsmateriell til de tålmodige menneskene i køen.

Dagen etter jubiléet, onsdag 1. juli, inviterte Høyesterett til Åpent hus. På Høyesteretts plass serverte vi jubileumskake, kaffe og saft til de

besøkende fra telt som var satt opp i gaten. Nydelig sommervær og jusstudentenes Corpsus Juris og Chorus Mixtus satte stemningen.

Publikum var invitert til omvisning i Høyesteretts Hus. Mellom omvisningene var det korte foredrag om Høyesterett. Temaene var "Høyesterett gjennom 200 år", "Høyesterett som straffedomstol", "Den internasjonale rettens

historie i Norge" og "Arbeidet som høyesterettsdommer" ved henholdsvis justitiarius Tore Schei og dommerne Toril M. Øie, Arnfinn Bårdsen og Steinar Tjomsland.

Foto: Morten Brakestad

DOMMER TJOMSLAND BEGEISTRER

Jubiléet ble dommer Steinar Tjomslands siste anledning til å holde innlegg i Høyesterett før han gikk av ved fylte 67 år.

I forbindelse med Åpent hus i Høyesterett 1. juli holdt han foredrag om arbeidet som høyesterettsdommer. Vi gjengir her en forkortet versjon:

Velkommen til Høyesterett. Dere sitter nå i Høyesteretts plenumsal, som tidligere var Eidsivating lagmannsretts store jurysal. Dette er en sal som representerer mye spennende domstols-historie. Men den er samtidig fremdeles en god og velfungerende arbeidsplass for både dommere og advokater.

Høyesterett har 20 dommere, inklusive justitiarius. Høyesterett består selvsagt ikke bare av dommere. Jeg pleier å sammenligne Høyesterett med et fotballag. Det er dommerne som utgjør selve laget, men for at laget skal hevde seg er det avhengig av å ha et godt støtteapparat rundt seg.

Dommernes arbeid knytter seg til behandlingen av ankesakene, fra anken kommer inn til Høyesterett til det blir avsagt dom i saken. Først et par ord om "silingen" av ankene. Høyesterett har ikke bare til oppgave å løse de rettslige konflikter mellom

partene. Høyesterett har også – og det er blitt sterkere fremhevet de senere år – til oppgave gjennom sine avgjørelser å trekke opp retningslinjer for rettsutviklingen. Bare i underkant av 15 prosent av ankene blir tillatt fremmet til behandling i Høyesterett. Den sentrale problemstilling for ankeutvalget, som avgjør henvisningsspørsmålet, er altså ikke først og fremst om lagmannsrettens dom er riktig eller ikke, men om saken er så prinsipiell at den bør tas under behandling.

En slik vurdering kan være vanskelig. Jeg minnes en historie om en mann som klaget til legen over at arbeidet hans var så stressende. Da legen spurte hva arbeidet hans gikk ut på, svarte han at han sorterte poteter i to hauger, en for store og en for små. Legen svarte at det hørtes overkommelig ut. Men til dette bemerket pasienten at det var så mange tvilstilfeller. Sånn kan det nok av og til føles å være i ankeutvalget. Men i de fleste tilfeller er nok konklusjonen ganske klar.

Når rettsforhandlingene er avsluttet, har Høyesterett en pause hvor dommerne forbereder rådslagningen i saken. Rådslagningen er forholdsvis formelt organisert. Først har rettsformannen – den av dommerne som er eldst i ansiennitet – ordet og redegjør for saken og hvordan han eller hun mener

at den skal løses. Dette er et grundig innlegg, og kan i mange saker vare i henimot en time. Deretter får de øvrige dommere ordet. De har regelmessig atskillig kortere innlegg enn rettsformannen. Jeg nøyter meg en gang som "nest eldste" dommer med å si "amen" til rettsformannens innlegg.

Det er vanligvis den dommer som det er lengst siden har hatt en førstvotering, som får oppgaven som domsskriver. Selv om det er arbeidskrevende, er det samtidig interessant og spennende – iallfall vurdert i ettertid – å ha blitt tildelt førstvoteringen i en stor og viktig sak. De øvrige dommere leverer skriftlige bemerkninger til utkastet. Førstvoterende vurderer merknadene og tar i betydelig utstrekning hensyn til dem. Selv om votaene i Høyesterett fremtrer som personlige, er de – både i form og innhold – i stor grad resultatet av et teamwork.

Det er dissens i underkant av hver femte sak. I betraktning av at det i hovedsak er de tvilsomme saker som blir henvist til behandling i Høyesterett, er dette egentlig et ganske lavt tall. I årsmeldingen for Høyesterett omtales dissens som "faglig uenighet i fordragelighet." Det er et treffende uttrykk. Det kan være ganske intense faglige diskusjoner om hvordan saken skal løses.

Engasjement er selvsagt på plass og ønskelig. Men det er – her som ellers i vårt arbeid – viktig at dommerne alltid omtaler sine kollegers vota med respekt.

Høyesteretts avgjørelser har stor betydning både for samfunnet og den enkelte. Dommene avsies etter beste skjønn og overbevisning – en dommer skal ikke la seg påvirke av utenforliggende forhold. Det er ingen målsetting for en dommer å bli populær verken hos politikerne eller i media.

I de 24 årene jeg har vært dommer i Høyesterett har domstolen endret seg i mange henseende. Høyesterett har blitt mer moderne, effektiv og internasjonalt preget. Enkelte av mine yngre kolleger mener nok likevel at det er atskillig som her gjenstår. For meg har det vært et privilegium å delta i behandlingen av mange spennende saker og dermed medvirket til å forme rettsutviklingen. Jeg har hatt fine dommerkolleger og jeg har lyttet til dyktige advokater.

Dette foredraget var siste innslag i Høyesteretts jubileumsfeiring og det var samtidig mitt siste innlegg på vegne av Høyesterett – jeg sier takk for i dag og takk for meg.

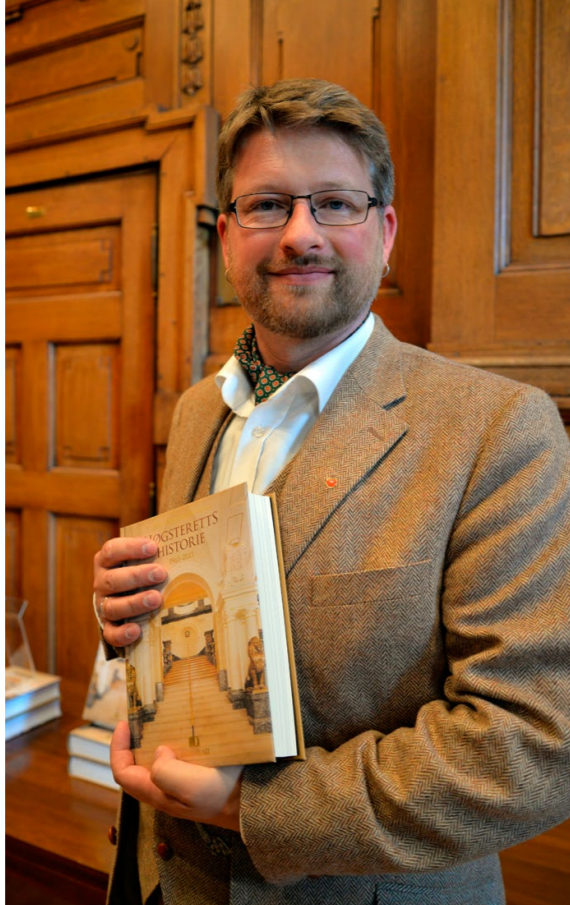

Foto: Advokatbladet

'DET VANSKELEGASTE EG NOKON SINNE HAR GJORT SOM FORSKAR'

– Det å skriva Høgsteretts historie for åra 1965 til 2015, er det vanskelegaste eg nokon sinne har gjort som forskar, seier Jørn Øyrehagen Sunde. Den ettertrakta professoren og forelesaren fra Universitetet i Bergen har førd tredje band av Høgsteretts historie i pennen.

– Det ligg føre få studiar og det er forska lite på europeiske domstolar generelt og høgsterettar spesielt, seier Øyrehagen Sunde.

– For å få fram ein del av dei comparative data eg nyttar, måtte eg rett og slett tilsetja vitskaplege assistentar i andre land som sjølve fann empirien og trengte i mi forskning. Den 43 år gamle juss-professoren er fødd i Kvinnherad og har arbeidd ved Universitetet i Bergen sidan 2007.

– Mange har førestillingar om Høgsterett som skriv seg frå den rolege perioden i Høgsteretts historie som strekte seg fram til slutten av 1980-talet, seier han. For å ta eit oppgjær med desse førestillingane måtte han tilsetja vitskaplege assistentar som arbeidde fram statistisk materiale om den radikale rettsutviklinga dei siste tiåra.

– Eg måtte rett og slett la skriveprosessen verta meir eit forskingsprosjekt enn eit bokskrivingsprosjekt, seier Øyrehagen Sunde.

– Det som letta arbeidet med å skriva Høgsteretts

historie 1965-2015, var Høgsterett. Og då ikkje minst tidlegare og noverande dommarar som stilte opp og velvillig delte deira kunnskap om Høgsterett. Dette gjorde at eg kunne skriva ei ganske unik høgsterettshistorie, gjennom at eg hadde tilgang til innsidekunnskap som ingen annan forskar eg kjenner til som arbeider med domstolsforskning, seier Øyrehagen Sunde.

– I tillegg gav Høgsterett meg innsyn i dokument knytt til forvaltninga av domstolen, som kunne supplera informasjonen eg fekk gjennom intervju. Denne openheita frå både dommarar og institusjon var med å monaleg letta arbeidet med Høgsteretts historie 1965-2015, og var med å sikra kvaliteten på boka, leggjer han fornøgd til.

– Gjennomsnittleg alder for høgsterettsdommarane har gått ned sidan 1965, frå 61 år den gongen til 60 i dag. Talet på kvinnelege dommarar har i perioden auka – frå berre mannlige dommarar i 1965 til sju kvinner i dag. Talet på dommarar som skriv på nynorsk har og gått opp – den gongen var det ingen, i dag er det ein.

Og ikkje minst, leggjer han til med sitt lune smil: - Talet på quizkveldar for dei tilsette har også auka, frå ein i 1965 til to i 2015.

ET MEKTIG MØTE MED LØVENE

– Løven. Det bare måtte bli løven. Innen jeg kom hjem, var første utkast klart, sier Christopher Rådlund, kunstneren bak Høyesteretts jubileumsmynt.

Etter å ha møtt Lars Utnes mektige løver i foajéen i Høyesteretts Hus, var kunstneren aldri i tvil.

– Løvens sterke symbolverdi – makt, mot og myndighet – et heraldisk symbol kjent fra flere kulturer, passet perfekt, sier han.

– Man tenker ofte på løven som afrikansk, men så sent som i forbindelse med Xerxes straffeekspedisjon mot atenerne på 400-tallet før Kristus, finner vi observasjoner av løver i Europa.

Gøteborgeren Christopher Rådlund forelsket seg i norske fjell og flyttet til Norge som 21-åring. Hans malerier og grafikk er anerkjent her i landet, og han har blant annet malt fra de norske styrkenes hverdag i Afghanistan.

– Med et opplag på mellom én og tre millioner mynter, synker samlerverdien, men utbredelsen øker, legger Rådlund til.

– Du får skaffe deg en hel rull – og ikke åpne den. Så kan vi snakkes ved 300-årsjubiléet. Christopher Rådlund slipper løs sin smittende latter.

Foto: Norges Bank

De tre redaktørene, dommer Jens Edvin A. Skoghøy, justitiarius Tore Schei og dommer Toril M. Øie avbildet sammen med redaksjonssekretær og direktør Gunnar Bergby. Foto: Høyesterett

LOV SANNHET RETT

Dette er hovedtittelen på Høyesteretts jubileumsskrift som ble lansert i Høyesterett 22. juni 2015.

Boka tar sikte på å få frem hva arbeidet og avgjørelsene i Høyesterett har ledet til på viktige rettsområder. Den skal videre belyse enkelte særlig betydningsfulle utviklingstrekk for institusjonen.

“Mye ville vært annerledes om viktige veivalg og begivenheter hadde uteblitt eller fått et annet forløp” skriver høyesterettsjustitiarius Tore Schei i hovedartikkelen om “Norges Høyesterett ved 200 års jubileet”. Der gir han et bredt innblikk i hvordan Høyesterett i dag arbeider og lever; en redegjørelse som vel er den første i sitt slag i domstolens 200-årige historie. Schei har vært redaktør for boka sammen med høyesterettsdommerne Jens Edvin A.

Skoghøy og Toril M. Øie. Høyesteretts direktør, Gunnar Bergby, har vært redaksjonssekretær. Sammen har de redigert et verk som over mer enn 900 sider behandler 28 ulike emner fra til sammen 31 bidragsyttere. Artikkene i jubileumsskriftet er dels skrevet av Høyesteretts egne dommere og dels av fremtredende fagpersoner utenfor institusjonen.

Om boka skrev advokat Pål W. Lorentzen i Advokatbladet i august 2015: “Noen av våre aller fremste jurister, 31 i tallet, har virkelig lagt breidsiden til, og det samlede resultat er blitt en svært aktuell, informativ, mangesidig og endog underholdende beskrivelse av ulike sider ved den norske rettsstaten – også på de områder der man finner tilløp til uenighet og spenninger.”

Gjengitt med tillatelse fra Posten.

HØYESTERETT PÅ MERKET

Den 3. oktober 2015 utga Posten et eget frimerke til Høyesteretts jubileum. Frimerket er formgitt og gravert av den kjente kunstneren Sverre Morken. Han har tidligere designet en rekke frimerker samt motivet på alle norske sedler som er i bruk i dag.

Motivet på 20-kroner frimerket er Høyesteretts Hus. Merket ble høytidelig overrakt justitiarius Tore Schei ved en markering i Høyesterett på utgivelsesdagen.

NOEN UTVALGTE SAKER I 2015

Høyesterett har i 2015 behandlet én sivil sak i storkammer og én i plenum. For øvrig har Høyesterett i avdeling behandlet 61 sivile saker og 54 straffesaker. For mer utfyllende informasjon vises til statistikken bakerst i årsmeldingen.

Nedenfor presenteres noen saker fra 2015 som illustrerer bredden i sakstilfanget til Høyesterett.

Avgjørelsene i fulltekst er tilgjengelig på hoyesterett.no, i Norsk Retstidende og på Lovdata.

SIVILE SAKER

KAN HENSYNET TIL BARNETS BESTE HINDRE AT MOR UTVISES?

En kvinne fra Kenya ble utvist fra Norge fordi hun hadde oppgitt feil navn i sin asylsøknad og oppholdt seg ulovlig i Norge. Kvinnen var alene om omsorgen for en jente på fem år. Datteren var norsk statsborger. Hvis moren ble utvist, ville datteren måtte bli med til Kenya. Som norsk statsborger hadde jenta rett til å få vokse opp i Norge. Høyesterett fant at utvisning av moren ville stride mot hensynet til datterens beste, jf Grunnloven § 104. Rt. 2015 side 93.

HVA KOSTER DET Å HUGGE NED NABOENS TRÆR ULOVLIG?

En hytteeier hadde hugget ned 14 furutrær på naboens eiendom for å få bedre utsikt. Han ble pålagt å betale naboen 400 000 kroner i erstatning. Beløpet skulle dekke kostnadene ved å plante nye trær som kunne bøte på skaden, både lavere trær for å skjerme for innsyn og noen mer kostbare, høye trær for å gjenopprette skogpreget på eiendommen. Rt. 2015 side 216.

HVA ER EN "NY" BIL?

Kjøperen av en el-bil fikk medhold i at han kunne heve kjøpet. Bilen var solgt som ny, men det viste seg at den hadde vært registrert på en tysk merkeveareforhandler og hadde kjørt 897 kilometer før den ble levert til kjøper i Norge. Høyesterett la vekt på at kjøper ikke fikk innfridd sine forventninger om trygghet ved kjøp av ny bil, og at fabrikkgarantien var mye kortere enn den ville vært hvis bilen hadde blitt registrert for første gang i Norge. Rt. 2015 side 321.

STORKAMMER:

ENGANGSLØFT AV FESTEAVGIFTEN

Tomtefesteloven § 15 andre ledd nr. 2 gir den som fester bort fast eiendom rett til å regulere festeavgiften én gang basert på tomteverdien, om slik regulering er avtalt og den skjer etter 1. januar 2002. Høyesterett i storkammer (11 dommere) kom enstemmig til at bortfester kan oppjustere festeavgiften én gang selv om festeavgiften allerede har vært oppjustert etter konsumprisindeksen. Rt. 2015 side 421

KAN MORMOR KREVE SAMVÆR?

Da barnevernet overtok omsorgen for to søsken, krevde mormor samvær. Etter barnevernloven § 4-19 kan andre enn foreldrene som har nær tilknytning til barnet kreve samvær blant annet når foreldrene har et "svært begrenset" samvær. Et årlig samvær for mor på fire ganger tre timer kunne ikke anses som "svært begrenset" i lovens forstand. Mormor kunne da ikke kreve samvær. Rt. 2015 side 467.

ADVOKATFIRMAS ANSVAR FOR PARTNERS HANDLINGER

En partner i et advokatfirma hadde planmessig tilegnet seg verdier i form av aksjer i familie-selskaper som hadde tilhørt klientens barn. Verdier ble senere tilbakeført til barna, men dette dekket bare deler av tapet barna hadde lidd. Da partneren ikke hadde midler til å dekke mer enn en liten del av tapet, krevde barna at advokatfirmaet han var partner i skulle dekke resten. Høyesterett fant at partnere var å anse som arbeidstakere etter skadeserstatningsloven § 2-1, og at advokatfirmaet måtte dekke tapet. Rt. 2015 side 475.

BLE LEDEREN AV FOTBALLKLUBBEN ÆREKRENKET?

En avis hadde beskyldt en tidligere leder av en fotballklubb for å ha inngått en avtale med en spiller som medførte at deler av lønnen ville bli unndratt fra beskatning. Avisen erkjente at beskyldningen ikke kunne dokumenteres. Avisen ble frifunnet fordi beskyldningen ikke var rettsstridig. Oppslaget behandlet et tema av stor offentlig interesse. Avisen hadde et forsvarlig faktisk grunnlag for å hevde at klubben hadde gått inn på et opplegg som innebar skatteunndragelse, og det måtte fremstå som en nærliggende mulighet at den tidligere lederen hadde vært involvert i avtalen. Lederen fikk også komme til orde dagen etter.

Dissens 3-2. Rt. 2015 side 746.

KUNNE STRANDA KOMMUNE KREVE BETALT FOR AT HURTIGRUTENS PASSASJERER GIKK I LAND?

I sommerhalvåret går hurtigruteskipene innom Geiranger. Passasjerer som ønsker det kan gå i land og delta på en busstur. I tillegg kan passasjerer starte eller avslutte turen i Geiranger. Øvrige passasjerer kan ikke gå i land. De fleste passasjerene blir om bord. For å frakte passasjerer til og fra kai har Hurtigruten inngått en avtale med et lokalt fartøy som leier båt plass ved Stranda Hamnevesen KFs kai, og som i motsetning til cruiserederiene ikke betaler passasjeravgift til havnevesenet. Havnevesenet krevde at Hurtigruten skulle betale vederlag for alle passasjerer om bord i hurtigruteskipene. Høyesteretts flertall mente at kommunen ikke hadde privatrettslig grunnlag til å kreve slik betaling, heller ikke for passasjerene satt i land av det lokale fartøyet. Rt. 2015 side 795.

KAN EN PERSON MED ANOREKSI TVANGSBEHANDLES?

En kvinne var blitt tvangsinnlagt på psykiatrisk sykehus for behandling av alvorlige spiseforstyrrelser. Høyesterett påpekte at personer med spiseforstyrrelser har rett til selv å bestemme hva de spiser. Men i enkelte tilfeller kan lidelsen være så alvorlig at den er en alvorlig sinnslidelse på linje med psykoser. Anoreksi kan da – om vilkårene i lov om tvungent psykisk helsevern ellers er oppfylt – gi grunnlag for behandling under tvang. Høyesterett kom til at denne pasienten hadde så dominerende og styrende vrangforestillinger at hun kunne behandles under tvang. Rt. 2015 side 913.

KAN MAN TAS FOR EKSAMENSJUKS NÅR MAN IKKE HANDLER MED VILJE?

En student glemte igjen noen ark med notater på pulten da han skulle sette fra seg lovlige hjelpemidler i eksamenslokalet. Planen var å lese gjennom arkene utenfor eksamenslokalet mens han ventet på at eksamenen skulle begynne. Arkene ble oppdaget under kontrollen av hjelpemidlene og fjernet fra pulten. Selv om studenten ikke hadde til hensikt å bruke arkene under eksamen, og han heller ikke hadde arkene for hånden under besvarelsen av eksamensoppgaven, fant Høyesterett at det var fullbyrdet fusk. Studenten hadde handlet grovt uaktsomt. Eksamen ble annullert. Rt. 2015 side 995.

GJØR BILEN SKADE NÅR FØREREN SMELLER BAGASJELOKKE I HODET PÅ PASSASJEREN?

Under en biltur tok sjåføren og hennes datter en pause. Datteren gikk bak bilen og byttet sko. Moren kom gående, og smalt igjen bagasjelokket som traff datteren i hodet. Datteren ble skadet, og reiste erstatningssak mot selskapet som hadde forsikret bilen. Etter bilansvarsloven er det avgjørende om det er bilen som "gjer" skaden. Høyesterett la vekt på uttalelser i forarbeider og rettspraksis om hva som skal anses som skade som bil gjør, og kom til at dette var et tilfelle som var omfattet av ansvaret. Rt. 2015 side 1017.

KAN MAN MISTE SAMEIERETTEN TIL HYTTA HVIS MAN IKKE BIDRAR?

Flere personer eide en hytte sammen. Én av sameierne ble eneeier på ulovfestet grunnlag fordi han gjennom 18 år hadde rehabilitert den forfalne hytta fullstendig og dekket alle utgifter. De øvrige sameierne hadde forholdt seg passive til rehabiliteringen og hadde heller ikke brukt hytta i denne perioden. Dissens 3-2. Rt. 2015 side 1157.

NÅR ER SUKSESSHONORAR ARBEIDSINNTekt?

Saken reiste spørsmål om tilordning og klassifisering av et suksesshonorar som utbetales i fondsforvalterbransjen, såkalt "carried interest". Honoraret var utbetalt til et forvalterselskap på Jersey og videre til nøkkelpersonenes holdingselskaper i Norge. I ligningsvedtakene var det lagt til grunn at inntekten måtte tilordnes det norske rådgivningsselskapet som virksomhetsinntekt. Vedtakene bygde videre på at utbetalingene til nøkkelpersonenes holdingselskaper var arbeidsinntekt for dem personlig. Høyesteretts flertall kom til at forvalterselskapet på Jersey i realiteten hadde ytet et bidrag som kunne begrunne utbetalingen av "carried interest". En enstemmig Høyesterett fant videre at det ikke var grunnlag for å klassifisere inntekten som arbeidsinntekt for nøkkelpersonene. HR-2015-2268-A.

PLENUM:

NÅR ER DET URIMELIG Å HENVISE ASYLSØKERE TIL INTERNFLUKT?

Utlendingsnemnda hadde kommet til at en asylsøkerfamilie, mor, far og to små barn, hadde krav på asyl utfra forholdene på hjemstedet, men at familien kunne henvises til internflukt et annet sted i Afghanistan. Høyesterett uttalte at "barnets beste" skal vurderes ut ifra forholdene på internfluktstedet. Det skal ikke sammenlignes med forholdene for barn i Norge.

Flertallet fant at det ikke var en saksbehandlingsfeil at en jente på seks år ikke hadde fått forklare seg i nemndsmøte enda advokaten hadde bedt om det. HR-2015-2524-P

STRAFFESAKER

LAKSELUS - FALSK FORKLARING

En produksjonssjef ved et oppdrettsanlegg hadde flere ganger rapportert resultat av telling av lakselus uten at det var gjort noen telling. Hun hadde også rapportert feil størrelse på merdene ved flere anlegg. I fire tilfeller ble dette gjort for å skjule at det var for mye fisk i anleggene. Høyesterett uttalte at både hensynet til miljøet og til næringen tilsier at det må reageres strengt når noen gir uriktige opplysninger med vilje. Straffen ble fastsatt til fengsel i 60 dager hvorav 30 dager ble gjort betinget. Rt. 2015 side 44.

HVA ER RIKTIG STRAFF FOR GJENTATTE BRUDD PÅ INNREISEFORBUD?

En mann hadde brutt forbud mot å reise inn i Norge ni ganger tidligere. Ved lovendring i januar 2014 var det angitt at det vanlige straffenivået ved brudd på innreiseforbud skulle være ett års fengsel, og ved annen gangs brudd skulle det reageres med minst ett år og seks måneders fengsel. Ved flere brudd skulle straffenivået heves ytterligere. Høyesteretts flertall, fire dommer, satte straffen til fengsel i to år og seks måneder. Rt. 2015 side 51.

BRUK AV MATERIALE FREMSKAFFET VED KOMMUNIKASJONSKONTROLL

Materiale fra en kommunikasjonskontroll inneholdt samtaler med advokat. Slike samtaler omfattes av vitneforbudet i straffeprosessloven § 119. Høyesterett kom til at politiet ikke kan høre gjennom samtaler med advokater på egen hånd for å ta stilling til om de var omfattet av § 119. Opptakene må først sendes til tingretten før de stilles til disposisjon for politiet. Rt. 2015 side 81.

UTLEVERING TIL RWANDA?

En mann som var født og oppvokst i Rwanda, men oppholdt seg lovlig i Norge i nærmere 16 år, ble begjært utlevert til Rwanda. Der var han tiltalt for folkemord og forbrytelse mot menneskeheten. Han hadde ektefelle og tre mindreårige barn i Norge. Høyesterett kom til at utlevering ikke ville stride mot retten til familieliv eller hensynet til barnets beste. Tiltalen gjaldt svært alvorlige forhold, noe som talte sterkt for utlevering. Rt. 2015 side 155.

HVA ER STRAFFEN FOR Å FORURENSE?

To menn hadde i flere år oppbevart mange gamle biler og annet på tre eiendommer. Høyesterett la vekt på at bilkirkegårder er et miljøproblem. De domfelte hadde forårsaket betydelig forsøpling og unnlatt å oppfylle krav om opprydding. Høyesterett opprettholdt lagmannsrettens dom på betinget fengsel på 45 og 30 dager og bøter på 50 000 og 30 000 kroner. Rt. 2015 side 392.

HVA ER STRAFFEN FOR Å SEILE ULOVLIG I ANTARKTIS?

En mann reiste til Antarktis uten tilstrekkelig forsikring, uten tillatelse og uten å gi riktig informasjon til Norsk Polarinstitutt. Høyesterett satte straffen til 45 000 kroner i bot. Rt. 2015 side 705.

HVA ER STRAFFEN FOR Å TRUE NAV-ANSATTE?

En mann hadde ikke fått den sosialstønaden han mente å ha krav på. Under en samtale med noen ansatte på et NAV-kontor fyrte han først av et skudd i taket. Han rettet deretter pistolen mot flere av de ansatte. En av dem ble truet inn på et kontor og holdt der i ca. 20 minutter. Ved straffutmålingen la Høyesterett vekt på at NAV-ansatte har krav på et særlig vern, og at det også er viktig at besøkende kan føle seg trygge på et offentlig kontor. Straffen burde i utgangspunktet ligge på fengsel i to år. Fordi saken hadde tatt så lang tid, ble straffen satt ned til fengsel i 1 ½ år og halvparten ble gjort betinget. Rt. 2015 side 788.

KAN OMSORG FOR BARN GJØRE AT GROV NARKOTIKAFORBRYTELSE STRAFFES MED SAMFUNNSSTRAFF?

En kvinne var dømt for å ha kjøpt et større parti narkotika og ha fraktet stoffet fra Oslo til Bergen. Kvinnen hadde eneomsorgen for en datter på 16 år med psykiske problemer. Høyesterett fant at selv om barnets beste skal være et grunnleggende hensyn, vil det ikke alltid være avgjørende. Høyesterett kom til at det i denne saken ikke var grunnlag for samfunnsstraff. Rt. 2015 side 833.

HØYESTERETT OG DET INTERNASJONALE RETTSSAMFUNN

BLE SYKEPLEIERNE UTILBØRLIG UTNYTTET?

Et ektepar tok betalt for å hjelpe syv sykepleiere fra Filippinene til Norge. Ekteparet bisto blant annet med oppholdstillatelse, reise, arbeid, bolig og språkopplæring. Høyesterett la vekt på at beløpene ekteparet krevde var høye, og at det økonomiske arrangementet skapte ufrihet og usikkerhet for sykepleierne. Høyesterett kom til at ekteparet hadde utnyttet de utenlandske sykepleierne utilbørlig ved formidlingen av arbeid og bolig og brutt utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav b. Staffen ble satt til ni måneder fengsel, og utbytte ble inndratt. I tillegg ble et sykehus dømt til foretaksstraff, en bot på én million kroner, for grovt uaktsomt å ha medvirket til lovbruddene. Dissens 4-1. [HR-2015-2225-A](#).

KILDEVERN

Høyesterett opphevet beslag som PST hadde gjort av upublisert og uredigert filmopptak hos en dokumentarfilmskaper. Høyesterett kom til at han var omfattet av den personkrets som etter straffeprosessloven § 125 har rett til å beskytte sine kilder. Det beslaglagte materialet kunne avsløre uidentifiserte kilder. I motsetning til

tingretten og lagmannsretten kom Høyesterett enstemmig til at vilkårene for å gjøre unntak fra retten til kildebeskyttelse ikke var oppfylt. Avgjørelsen har betydning for rekkevidden av journalisters rett til å beskytte upublisert materiale som kan avsløre kilder. [HR-2015-2308-A](#).

INNSYN I OPPTAK FRA OVERVÅKNINGSKAMERA

NRK krevde kopi av opptak som viste at en 35 år gammel mann døde under en pågripelse på Oslo legevakt i 2012. Saken mot to involverte politibetjenter og en ambulansarbeider var etterforsket av Spesialenheten for politisaker, og endte med henleggelse. Høyesteretts flertall uttalte at informasjonsretten etter blant annet EMK artikkel 10 i visse tilfeller kan gi pressen krav på innsyn i straffesaksdokumenter. Saken hadde stor offentlig interesse og hensynet til de involvertes personvern var ikke avgjørende så lenge Spesialenheten ble pålagt å anonymisere opptakene før de ble utlevert til NRK. Et mindretall på to dommere mente at menneskerettskonvensjonene ikke kunne forstås slik at de ga NRK noen rett til å få opptakene. [HR-2015-2536-A](#).

Internasjonalt rettsstoff preger mange saker i Høyesterett i dag. Dette skjøt for alvor fart på 1990-tallet. Da ble EØS-avtalen gjennomført i norsk rett. Samtidig ble de mest sentrale menneskerettskonvensjonene vedtatt som norsk lov. I 2014 ble dessuten flere av menneskerettighetene tatt inn i Grunnloven. Dommer fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD), EFTA-domstolen og EU-domstolen og uttalelser fra FNs menneskerettskomité og barnekomité er også viktige rettskilder for Høyesterett.

Også i 2015 har menneskerettigheter vært viktige i flere avgjørelser. En sentral avgjørelse her er [Rt. 2015 side 93](#) der Høyesterett vurderte et utvisningsvedtak opp mot Grunnloven § 102 og § 104. Videre er Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8 om retten til familieliv vurdert i [Rt. 2015 side 155](#) om utlevering til Rwanda. I [Rt. 2015 side 421](#) kom Høyesterett i storkammer til at EMK protokoll 1 artikkel 1 fikk betydning for bortfesteres rett til å regulere festeavgiften. Videre vises til [Rt. 2015 side 1142](#) som gjelder isolering på glattcelle. Der ble FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 9 nr. 3 og EMK artikkel 8

vurdert, men ble ikke ansett krenket. EMK artikkel 10 om ytringsfrihet var sentral i [HR-2015-2308-A](#) hvor Høyesterett opphevet PSTs beslag i upublisert filmmateriale.

Parter som er misfornøyd med Høyesteretts avgjørelse i en sak som gjelder EMK, kan klage den inn for EMD. EMD avsa i 2015 dom i én norsk sak. Her kom domstolen til at konvensjonen var krenket, jf. EMDs dom 17. desember 2015 Kristiansen mot Norge. Dette gjaldt Høyesteretts dom 26. juni 2009 ([HR-2009-1337-A](#)).

Norske domstoler kan også be EFTA-domstolen om rådgivende uttalelser i saker om tolkningen av EØS-avtalen. I 2015 ba Høyesterett én gang om slik uttalelse ([sak nr. 2014/2089](#), som gjelder lovligheten av en varslet boikott).

Høyesterett har i 2015 også hatt saker om andre internasjonale konvensjoner. I [Rt. 2015 side 705](#) var for eksempel Protokoll til Antarktistraktaten om miljøvern av 1. oktober 1991 sentral.

HØYESTERETTS DOMMERE

JUSTITIARIUS TORE SCHEI (69)

Tore Schei er født i Oslo. Han tiltrådte som høyesterettsdommer 1. mars 1986. Schei tiltrådte som justitiarius 1. august 2002. Han kom til Høyesterett fra stilling som lagdommer i tidligere Eidsivating lagmannsrett.

LIV GJØLSTAD (70)

Liv Gjølstad er født i Tønsberg. Hun tiltrådte som høyesterettsdommer 1. september 1988. Hun kom fra stilling som lagdommer i tidligere Eidsivating lagmannsrett. Gjølstad gikk av med pensjon i februar 2015.

STEINAR TJOMSLAND (67)

Steinar Tjomsland er født i Kristiansand. Han tiltrådte som høyesterettsdommer 1. april 1991. Han kom fra stilling som assisterende direktør i Norges Bank. Tjomsland gikk av med pensjon i september 2015.

MAGNUS MATNINGSDAL (64)

Magnus Matningsdal er født i Hå. Han tiltrådte som høyesterettsdommer 11. august 1997. Han kom fra stilling som førstelagmann i Gulating lagmannsrett.

JENS EDVIN A. SKOGHØY (60)

Jens Edvin A. Skoghøy er født i Tromsø. Han tiltrådte som høyesterettsdommer 15. august 1998. Han kom fra stilling som professor ved Universitetet i Tromsø.

KARL ARNE UTGÅRD (64)

Karl Arne Utgård er født i Sykkylven. Han tiltrådte som høyesterettsdommer 15. november 1999. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

INGSE STABEL (69)

Ingse Stabel er født i Oslo. Hun tiltrådte som høyesterettsdommer 1. mai 2001. Hun kom fra stilling som leder av Trygderetten.

TORIL MARIE ØIE (55)

Toril Marie Øie er født i Oslo. Hun tiltrådte som høyesterettsdommer 1. august 2004. Hun kom fra stilling som avdelingsdirektør i Justisdepartementets lovavdeling.

BÅRD TØNDER (67)

Bård Tønder er født i Sjøvegan. Han tiltrådte som høyesterettsdommer 15. mai 2006. Han kom fra stilling som assisterende regjeringsadvokat.

CLEMENT ENDRESEN (66)

Clement Endresen er født i Stavanger. Han tiltrådte som høyesterettsdommer 28. august 2006. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

HILDE INDREBERG (58)

Hilde Indreberg er født i Oslo. Hun tiltrådte som høyesterettsdommer 1. april 2007. Hun kom fra stilling som avdelingsdirektør i Justisdepartementets lovavdeling.

Foto: Morten Brakestad

Foto:Lise Åserud / NTB scanpix

ARNFINN BÅRDSSEN (49)

Arnfinn Bårdsen er født i Stavanger. Han tiltrådte som høyesterettsdommer 1. juli 2008. Han kom fra stilling som konstituert førstelagmann i Gulating lagmannsrett.

BERGLJOT WEBSTER (49)

Bergljot Webster er født i Oslo. Hun tiltrådte som høyesterettsdommer 15. august 2009. Hun kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

WILHELM MATHESON (60)

Wilhelm Matheson er født i Oslo. Han tiltrådte som høyesterettsdommer 1. november 2009. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

KRISTIN NORMANN (61)

Kristin Normann er født i Oslo. Hun tiltrådte som høyesterettsdommer 9. august 2010. Hun kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

RAGNHILD NOER (56)

Ragnhild Noer er født i Oslo. Hun tiltrådte som høyesterettsdommer 1. oktober 2010. Hun kom fra stilling som lagdommer i Borgarting lagmannsrett.

HENRIK BULL (58)

Henrik Bull er født i Oslo. Han tiltrådte som høyesterettsdommer 17. januar 2011. Han kom fra stilling som dommer ved EFTA-domstolen.

KNUT H. KALLERUD (59)

Knut H. Kallerud er født på Kongsberg. Han tiltrådte som høyesterettsdommer 16. juli 2011. Han kom fra stilling som assisterende riksadvokat.

PER ERIK BERGSJØ (57)

Per Erik Bergsjø er født i Levanger. Han tiltrådte som høyesterettsdommer 1. mars 2012. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

ARNE RINGNES (60)

Arne Ringnes er født i Oslo. Han tiltrådte som høyesterettsdommer 18. august 2014. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

WENCHE ELIZABETH ARNTZEN (56)

Wenche Elizabeth Arntzen er født i Oslo. Hun tiltrådte som høyesterettsdommer 29. september 2014. Hun kom fra stilling som dommer i Oslo tingrett.

INGVALD FALCH (52)

Ingvald Falch er født i Bærum. Han tiltrådte som høyesterettsdommer 1. september 2015. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

Dommerne **Erik Møse** (64) og **Aage Thor Falkanger** (50) er innvilget langvarige permisjoner etter at de ble utnevnt til henholdsvis dommer i Den Europeiske Menneskerettsdomstolen i Strasbourg og Stortingets ombudsmann for forvaltningen.

En mer detaljert oversikt over dommerne og deres bakgrunn finnes på Høyesteretts hjemmeside, www.hoyesterett.no.

DOMMER LIV GJØLSTAD SER TILBAKE:

'JEG HAR GLEDET MEG TIL HVER DAG'

Liv Gjølstad hadde sin siste arbeidsdag i Høyesterett i 2015. Hun begynte 43 år gammel i 1988, og husker meget godt sin første uke som dommer: – Vi hadde først en todagers sak om tomtefeste, så to straffesaker på torsdag og en ugrei straffesak på fredag. Det var intenst! Rådslagningene kom rett etter forhandlingene, og kunne holde på til langt på kveld. Dommene skulle være ferdige til fredag. Hun trodde "aldri hun skulle klare det", men Liv Gjølstad trivdes fra første stund, og har ofte sagt at hun har gledet seg til hver eneste dag i Høyesterett: – Jeg har alltid likt utfordringen med å sette meg inn i sakene. Det er ikke mulig med noen snarvei – man må gjøre jobben selv!

I dag behandler Høyesterett langt færre saker, noe hun mener har vært en helt nødvendig forandring. Til gjengjeld har internasjonaliseringen gjort sakene mer kompliserte. Selv har hun hatt som rutine å sjekke Menneskerettsdomstolens hjemmeside hver mandag: – Domstolen har en viktig funksjon, hos oss og overfor land med mindre solide rettstradisjoner. Men av og til synes jeg nok at domstolen har gått vel langt i å overprøve nasjonale domstoler. Av de saker hun selv har hatt i Høyesterett,

trekker hun fram Røeggen-saken. Der var hun rettsformann: – Det var en vanskelig sak. Jeg er lykkelig for at det ble en enstemmig storkammeravgjørelse, og glad for det bidrag til forbrukervernet som dommen er uttrykk for. Det mener jeg er viktig.

Høyesterett er særlig takknemlig for Liv Gjølstads innsats ved restaureringen av Høyesteretts hus på 90-tallet. Hun ledet brukerutvalget gjennom harde tak med arkitekter og Statsbygg. Resultatet ble et praktfullt bygg, som både er funksjonelt og tidstypisk.

Liv Gjølstad er i det hele en person som kjenne-tegnes av god smak. Kontoret hennes var alltid utstillingslokale for gjester som ville se "hvordan kontorene i Høyesterett er". Der var det alltid ryddig og stilfullt. Om hun skal gi noe råd til Høyesterett framover, trekker hun fram at det er viktig å behandle også saker som angår vanlige folk: – I dag blir det mye avansert juss. Høyesterett bør også behandle alminnelige saker om straffutmåling og kjøp og salg. Domstolen må ikke fjerne seg for mye fra det som berører folk i hverdagen. Det er viktig for tilliten, avslutter Liv Gjølstad.

Her er alle Høyesteretts medarbeidere samlet like før jubileumsmøtet den 30. juni 2015.

Høyesteretts administrasjon består av 55 personer, og er delt inn i tre avdelinger. I tillegg inkluderer administrasjonen en informasjonsrådgiver og en IKT-rådgiver.

HØYESTERETTS ADMINISTRASJON

Høyesteretts administrasjon består av et juridisk- og et administrativt støtteapparat på til sammen omkring 55 personer. Som domstolleder deltar justitiarius i behandlingen av administrative spørsmål av prinsipiell og stor praktisk betydning for domstolen. Administrasjonen ledes til daglig av Høyesteretts direktør.

DIREKTØR GUNNAR BERGBY (68)

Gunnar Bergby har juridisk embetseksamen fra Universitetet i Oslo og har også gjennomført Sjefskurs ved Forsvarets Høgskole. Han har tidligere vært bl.a. byskriver og førstebyfogd i Oslo. Han tiltrådte som Høyesteretts direktør i 1994.

ASSISTERENDE DIREKTØR ELIN HOLMEDAL (44)

Elin Holmedal har juridisk embetseksamen fra Universitetet i Oslo og en LL.M. fra USA. Hun har videre studert på Handelshøyskolen BI. Hun har tidligere vært førstekonsulent i Justisdepartementet, advokat hos Regjeringsadvokaten og dommer i Borgarting lagmannsrett, før hun tiltrådte et toårig vikariat som assisterende direktør i 2014.

Høyesteretts informasjonsrådgiver **Svein Tore Andersen (62)** er ansvarlig pressekontakt og nettedaktør.

IKT-rådgiver **Ingrid Louise Christensen (32)** har fagansvaret for IKT i Høyesterett.

JURIDISK UTREDNINGSENHET

Juridisk utredningsenhet er den største enheten i Høyesteretts administrasjon og består av leder, to nestledere, 20 utredere, to protokollsekretærer og én studentutreder.

Utredere er ansatt på åremål (syv år). Ansettelse krever master i rettsvitenskap (alternativt juridisk embetseksamen/cand. Jur.) Jurister fra alle landets fakulteter (Oslo, Bergen og Tromsø) er representert i utredningsenheten.

Utredningsenheten arbeider både for Høyesteretts ankeutvalg og for avdelingene i Høyesterett. Når en ankesak kommer inn til Høyesterett, blir den fordelt til en utreder. I alle saker blir både prosessuelle og materielle spørsmål utredet.

Ved anke over dom tar utredningen for ankeutvalget sikte på å avklare om saken reiser prinsipielle spørsmål som bør behandles av Høyesterett. Anke over kjennelse og beslutning blir utredet med sikte på at ankeutvalget skal treffe en endelig avgjørelse i saken. I saker hvor det er gitt samtykke til ankebehandling, bistår utredere under saksforberedelsen og i forbindelse med behandlingen i avdeling. I tillegg har utredere oppdrag for justitiarius, dommerne og direktøren.

Alle rettsforhandlingene i Høyesterett følges av en protokollsekretær. Protokollsekretærene er jurister som bistår dommerne og prosessfullmektigene under selve ankeforhandlingen. I tillegg leser de korrektur på alle dommer fra Høyesterett.

UTREDNINGSLEDER ØISTEIN AAMODT (40)

Han begynte som utreder i 2006 og har vært utredningsleder siden 2011. Han har tidligere arbeidet som skattejurist ved Østfold fylkesskattekontor og seniorskattejurist i Skattedirektoratet.

NESTLEDER BIRTHE ASPEHAUG BUSET (41)

Hun begynte som utreder i 2006 og har vært nestleder i juridisk utredningsenhet siden 2010. Hun har tidligere arbeidet som advokat i advokatfirmaet Kluge.

NESTLEDER CHIRSTI ERICHSEN HURLEN (37)

Hun begynte som utreder i 2008 og har vært nestleder i juridisk utredningsenhet siden januar 2015. Hun har tidligere arbeidet som advokatfullmektig i advokatfirmaet Wiersholm og som dommerfullmektig ved Drammen tingrett. I 2014 hadde hun permisjon for å være spesialrådgiver ved Stortingets konstitusjonelle avdeling.

UTREDERE

NORUNN LØKKEN SUNDET (39)

Hun begynte som utreder i 2002 og har tidligere arbeidet som advokatfullmektig i advokatfirmaet Vogt & Wiig. Hun har også vært dommerfullmektig ved Oslo byfogdembete, sekretær for Evalueringsutvalget for flodbølgekatastrofen og konstituert tingrettsdommer ved Follo tingrett og Drammen tingrett. Hun sluttet i desember 2015 for å begynne som advokat.

SVERRE JACOBSEN (42)

Han begynte som utreder i 2010 og har tidligere arbeidet som advokatfullmektig i advokatfirmaet Haavind Vislie, dommerfullmektig ved Sunnhordland

tingrett og Lofoten tingrett og advokat i advokatfirmaet Hjort. Han sluttet i november 2015 for å begynne som advokat.

CHRISTOPHER HAUGLI SØRENSEN (33)

Han begynte som utreder i 2010 og har tidligere arbeidet som dommerfullmektig ved Oslo byfogdembete. For tiden har han permisjon for å være konstituert lagdommer i Borgarting lagmannsrett.

LOLA MAGNUSSEN (35)

Hun begynte som utreder i 2011 og har tidligere arbeidet som advokat i advokatfirmaet Hjort og dommerfullmektig ved Follo tingrett. For tiden har hun permisjon for å være sekretær for lovutvalget som gjennomgår barnevernloven.

MICHAEL LINDSTRØM (33)

Han begynte som utreder i 2011 og har tidligere arbeidet som advokatfullmektig i advokatfirmaet Kluge. Fra 2016 vil han delta i en prosjektgruppe som skal utvikle nytt saksbehandlingssystem for Høyesterett.

KRISTINE RØRHOLT (33)

Hun begynte som utreder i 2013 og har tidligere arbeidet som seniorrådgiver i Finansdepartementet.

EVA GROTNÆSS BARNHOLDT (35)

Hun begynte som utreder i 2013 og har tidligere arbeidet som seniorrådgiver hos Sivilombudsmannen.

STINE BAUMANN (33)

Hun begynte som utreder i 2013 og har tidligere arbeidet som advokat i advokatfirmaet DLA Piper Norway. Hun sluttet i juli 2015 for å begynne som advokat.

Utredene i Høyesterett fotografert under jubileumsfeiringen 30. juni 2015. Foto: Sturlason

KRISTIN SLØRDAHL HJORT (32)

Hun begynte som utreder i 2013 og har tidligere arbeidet som advokatfullmektig i advokatfirmaet Thommessen.

SIV MYRVOLD (29)

Hun begynte som utreder i 2013 og har tidligere arbeidet som advokatfullmektig i advokatfirmaet Wiersholm.

SIGRID NYSTED (32)

Hun begynte som utreder i 2013 og har tidligere arbeidet som advokatfullmektig i Bing Hodneland advokatselskap.

KNUT ANDRÉ AASTEBØL (32)

Han begynte som utreder i 2014 og har tidligere arbeidet som advokat i advokatfirmaet Steenstrup Stordrange.

MARTE THERESE STRAND ERIKSEN (36)

Hun begynte som utreder i 2014 og har tidligere arbeidet som advokatfullmektig i advokatfirmaet Wiersholm, rettsfullmektig i Trygderetten og dommerfullmektig ved Jæren tingrett og Oslo tingrett.

BENEDICTE HAAVIK URRANG (27)

Hun begynte som utreder i 2014 og har tidligere arbeidet som advokatfullmektig i advokatfirmaet Bahr.

ANDREAS HJETLAND (26)

Han begynte som utreder i 2014 og har tidligere arbeidet som advokatfullmektig i advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig.

KARIN ELISABETH NÆSS (34)

Hun begynte som utreder i 2014 og har tidligere arbeidet som advokatfullmektig i advokatfirmaet Wikborg Rein, advokatfullmektig i advokatfirmaet Bahr, rådgiver ved Norsk senter for menneskerettigheter og advokat i advokatfirmaet Langseth.

MARIE FALCHENBERG (28)

Hun begynte som utreder i 2015 og har tidligere arbeidet som advokatfullmektig i advokatfirmaet Thommessen.

MONICA MAGDALENA ZAK (27)

Hun begynte som utreder i 2015 og har tidligere arbeidet som advokatfullmektig i advokatfirmaet Bahr.

KATHRINE AASHEIM (29)

Hun begynte som utreder i 2015 og har tidligere arbeidet som advokatfullmektig i advokatfirmaet Bahr.

MINA HOFF (30)

Hun begynte som utreder i 2015 og har tidligere arbeidet som advokatfullmektig i advokatfirmaet Wiersholm.

CHRISTINE LØVF (30)

Hun begynte som utreder i 2015 og har tidligere arbeidet som advokat i advokatfirmaet Bahr og juridisk rådgiver i DNB Bank ASA.

JOACHIM LUND (32)

Han begynte som utreder i 2015 og har tidligere arbeidet som førstekonsulent i Finansdepartementet og dommerfullmektig ved Bergen tingrett.

KRISTIAN KLEM (28)

Han begynte som utreder i 2015 og har tidligere arbeidet som juridisk rådgiver hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

KAROLINE FINDALEN NEDREBØ (29)

Hun begynte som utreder i 2015 og har tidligere arbeidet som dommerfullmektig ved Hedmarken tingrett og advokat i advokatfirmaet Wikborg Rein.

STUDENTUTREDER STEINAR SOLHEIM NORDAL (24)

Han studerer juss ved Universitetet i Oslo og begynte som studentutreder i 2015 (deltidsstilling med ett års varighet).

Utredene Karl Inge Rohde og Geir Sunde Haugland har langvarige permisjoner for å være konstituerte dommere i henholdsvis Drammen tingrett og Moss tingrett. Jørgen Reinholdtsen har langvarig permisjon for å være utreder ved EFTA-domstolen.

Etter permisjon sluttet utreder Camilla Berg-Hansen i løpet av 2015 for å begynne som fylkesnemndsleder i Fylkesnemnda i Oslo og Akershus. Utredene Merete Utgård og Lene Knapstad sluttet for å begynne som advokater.

PROTOKOLLSEKRETÆRER

PER ERIK HILD HANSEN (64)

Han er protokollsekretær i Høyesteretts Første avdeling. Han har bred yrkeserfaring og har arbeidet i Høyesterett siden 1995.

ANDERS BERG DØNÅS (30)

Han er protokollsekretær i Høyesteretts Annen avdeling. Han har arbeidet i Høyesterett siden 2012 og kom fra stilling som førstekonsulent i Utlendingsdirektoratet.

ADMINISTRATIV ENHET

Administrativ enhet ivaretar en rekke støttefunksjoner i Høyesterett. Enheten ledes av kontorsjef **Akmal Hussain (38)**. Han tiltrådte som ny kontorsjef i 2015. Hussain kom fra stilling som avdelingsleder ved Oslo kemnerkontor.

Spesial bibliotekar **Vivi Østby (48)** har ansvar for biblioteket i Høyesterett. Dette er et internt bibliotek for ansatte i huset. Som bibliotekar sørger hun blant annet for å utvikle samlingen av trykte og elektroniske kilder. Hun bistår også ansatte med informasjonssøk.

Rådgiver **Merete Koren (62)** er justitiarius' sekretær og bistår også i økonomiarbeidet.

Rådgiver **Camilla Johansen (33)** (permisjon) er sekretær for direktør og assisterende direktør. **Line Woldsæter (38)** begynte som Johansens vikar i 2014.

Rådgiver **Torill Melleby Jensen (58)** er sentral i arbeidet med Høyesteretts budsjett og regnskap.

Rådgiver **Randi Stranden (63)** er berammer og har gjennom dette mye kontakt med advokater og andre aktører i retten.

Seniorkonsulent **Kjersti Ruud (59)** bistår med beramning av saker, er IKT-medarbeider og er en sentral aktør ved innføringen av digitale utdrag i Høyesterett.

Seniorkonsulent **Helga Mærde Gruer (57)** er dommersekretær. Hun bistår også som sekretær for kontorsjefen og ledelsen i utredningsenheten.

Førstekonsulent **Lisa-Beth Pettersen (50)** er skivesekretær. Det innebærer at hun bistår dommerne med å ferdigstille avgjørelser fra avdeling, storkammer og plenum. Fra 2016 vil hun delta i en prosjektgruppe som skal utvikle nytt saksbehandlingssystem for Høyesterett.

Førstekonsulent **Rizwana Yedicam (37)** legger til rette for omvisningene i Høyesteretts Hus i tillegg til å

arbeide med informasjonsvirksomhet.

Førstekonsulent **Gunn May Grinden (45)** jobber som IKT-medarbeider. Hun bistår også med driften av Høyesteretts nye kantine.

Oddveig Knutsen (61) og **Torill Aagotsrud (58)** legger til rette for arrangementer og har ansvar for renholdet i Høyesterett.

Rettsbetjentene **Morten Almås (53)** og **Bjørn Vidar Kristoffersen (40)** er blant annet ansvarlige for arkivet, posten og tilrettelegging av rettsalene. Almås har også – fra november 2015 – hatt ansvar for den daglige driften av Høyesteretts nye kantine. Kristoffersen tiltrådte som rettsbetjent i 2015. Han kom fra stilling som sikkerhetsvakt i DSS.

SAKSBEHANDLINGSENHETEN

Saksbehandlingsenheten er Høyesteretts ekspedisjon. Her blir alle saker som kommer inn registrert, all post journalført og telefonhenvendelser besvart. Enheten består av en seksjonsleder og fire saksbehandlere.

Saksbehandlingsenheten ledes av seksjonsleder **Elisabeth Frank Sandall (61)**. Hun har det administrative ansvaret for enheten samt oppdatering og utarbeidelse av rutiner i tett samarbeid med utredningsleder. I tillegg utfører hun alminnelig ekspedisjonsarbeid.

Førstekonsulentene **Mariann Solbakk (49)**, **Mette Moe (58)**, **Monica Gereke Heia (47)** og **Julie so-Man Ng (34)** bistår dommerne og utrederne med saksbehandlingen knyttet til saker som er til behandling i ankeutvalget. Mette Moe jobber i tillegg med arkivet i samarbeid med bibliotekaren.

Britt Wenche Aaslie gikk av med pensjon i 2015 etter nær 18 år i Høyesterett.

RIZWANA YEDICAM INFORMERER

INGEN DAGER ER LIKE

Rizwana Yedicam er førstekonsulent i Høyesterett. Hun har erfaring fra flere avdelinger, og har vært hos oss siden 2008. I dag jobber hun tett med Høyesteretts informasjonsrådgiver. Hun bruker derfor mye av sin tid på å holde Høyesteretts hjemmeside og intranett oppdatert. Rizwana Yedicam poster også de fleste tweetene våre på Twitter. Hun er kjent for sitt alltid gode humør og sine hyggelige kommentarer der hun farer gjennom korridorene, gjerne med armene fulle av informasjonsmateriale. Hun holder nemlig også oversikt over alle gruppene som besøker huset for omvisninger, og sørger for at de blir godt mottatt.

RIZWANA YEDICAM FORTELLER:

“Arbeidsoppgavene tilknyttet informasjon er veldig varierte, derfor er ingen dag lik den andre. Du vet ikke hva som venter deg, ergo må du alltid være forberedt.

Jeg må hele tiden oppdatere meg på det som skjer, slik at jeg ikke går glipp av noe viktig informasjon. Det viktigste for meg er at informasjonen kommer ut tidsnok, og at den er korrekt og lett tilgjengelig. Jeg er stolt over at vi bruker digitale plattformer, som Twitter. Dette gjør at vi møter folk der de er og at avstanden blir mindre.

I vår avdeling fungerer jeg og Høyesteretts informasjonsrådgiver som et lag. Vi støtter og gir hverandre råd. Vår styrke er at vi utfyller hverandre.

Jeg trives med å jobbe med mennesker, og spesielt forskjellige typer folk. Vi får mange besøk i Høyesterett og det har vært spesielt mye nå i jubileumsåret. Under Åpent hus i Høyesterett håndhilste jeg på rundt 600 personer, noe som var stas. Arbeidet mitt er veldig givende. Når jeg ser de besøkende, i alle aldre, gå ut med et smil om munnen, tenker jeg: Jeg elsker jobben min!”

Foto: Høyesterett

“Jeg trives med å jobbe med mennesker, og spesielt forskjellige typer folk.”

Ingvald Falch i samtale med kollega Bergljot Webster like etter jubileumsmøtet i Høyesteretts Hus.
Foto: Morten Brakestad

Det var god stemning under omvisningen på Miljøgartneriet i Kviamarka. Foto: Høyesterett

SISTE SKUDD PÅ STAMMEN

I 2015 begynte én ny dommer i Høyesterett, Ingvald Falch. Han tiltrådte 1. september og kom fra stilling som partner i Advokatfirmaet Schjødt AS.

Ingvald Falch var ferdig utdannet jurist fra Universitetet i Oslo i 1989. Etter studiene begynte han som advokatfullmektig hos Regjeringsadvokaten. Der ble han i ti år før han gikk til Advokatfirmaet Schjødt AS. Der var han i 16 år, hvorav de fem siste årene som styreleder. Mens han var hos Regjeringsadvokaten, hadde han to permisjoner. Først for å jobbe som dommerfullmektig ved Vesterålen sorenskriverembete (1990–1991), og deretter for å studere ved University of Cambridge, hvor han tok en Master of Law (LL.M.) i 1996. Han har gjennom årene prosedert en rekke saker fra et bredt saksfelt

både for norske og internasjonale domstoler. Den kanskje mest kjente er rederibeskatningssaken for Høyesterett i plenum i 2010.

Om hvorfor han ønsket å jobbe som dommer i Høyesterett sier Ingvald Falch:

“Jeg har alltid hatt stor respekt for det viktige arbeidet Høyesterett utfører i vårt demokrati. Hver gang jeg som advokat gikk opp steintrappen her, fikk jeg en klump i magen – og det skyltes ikke bare nervøsitet. Med årene oppsto derfor en draging mot selv å få ta del i dette arbeidet. For meg som jurist er det et privilegium å få arbeide med saker som, hver gang, både reiser vanskelige spørsmål og har en større samfunnsmessig betydning.”

HØYESTERETTS ÅRLIGE FYLKESTUR GIKK I 2015 TIL ROGALAND

Høyesterett behandler saker fra hele Norge. Vi legger derfor stor vekt på å skaffe oss kunnskap om landet vårt. Som ledd i dette drar Høyesterett hver høst på besøk til et av landets fylker. På turene får dommerne en orientering om næringslivet, de offentlige institusjonene, forvaltningen og kulturlivet i fylket. Fylkesmannen er vert under reisene som strekker seg over nærmere tre dager.

Under reisen i Rogaland stod blant annet Haugesund, Hå og Stavanger på programmet. Kommunene ble presentert av sine respektive ordførere. I Haugesund var Høyesterett også på bedriftsbesøk hos Aibel AS. Aibel er et ledende serviceselskap innenfor olje- og gassindustrien.

På Nordvegen Historiesenter fortalte Marit Synnøve Veia historien om hvordan Avaldsnes ble Norges eldste kongesete. En audiovisuell Harald Hårfagre guidet gjestene gjennom den magiske norrøne gudeverdenen som folk en gang trodde var virkelig.

I Hå var det omvisning på Miljøgartneriet AS i Kviamarka på Jæren (bildet). Miljøgartneriet er en betydelig produsent av tomater og snackspaprika.

Veien ble også lagt innom Hafrsfjord med minnesmerket Sverd i Fjell. Stavanger Aftenblad, Petroleumstilsynet, Oljedirektoratet og Gassco fikk også besøk av Høyesterett.

UTENFOR RETTSSALEN

OMVISNINGER OG SEMINARER I HØYESTERETTS HUS

Høyesteretts Hus er et flott bygg som vi gjerne viser frem. Hver uke tar vi i mot grupper for omvisning, og orienterer samtidig om virksomheten. I 2015 hadde Høyesterett 1887 besøkende fordelt på 83 omvisninger. Avtale om omvisning kan gjøres med Rizwana Yedicam på telefon 22 03 59 43 eller via post@hoyesterett.no.

Hver høst har Høyesterett Åpen dag. Den 24. oktober 2015 var 327 personer innom Høyesterett for orientering, omvisning og foredrag. Vi åpnet også dørene under jubiléet, og 1. juli 2015 satt vi besøksrekord med i alt 616 besøkende.

I Høyesterett holdes det også en rekke faglige seminarer, se egen faktaboks. Grunnet jubiléet har programmet både i og utenfor huset vært ekstra tett i 2015.

REISER I NORGE

I 2015 gikk Høyesteretts fylkestur til Rogaland, se egen omtale på side 43. I tillegg til fylkesturen deltok ansatte i Høyesterett også på seminarer og arrangementer rundt om i landet, se faktaboks.

INTERNASJONAL VIRKSOMHET

Høyesteretts dommere deltar jevnlig på kongresser, seminarer og faglige møter i andre land, se faktaboks. Formålet med den internasjonale virksomheten er todelt. Den skal bidra til kompetanseheving i Høyesterett, og den skal for en del være et bidrag til rettsstatsoppbygging og rettsstatsutvikling i andre land.

Høyesterett har for øvrig tett kontakt med tilsvarende domstoler i de øvrige nordiske land, og samarbeidet her står i en særstilling.

I HØYESTERETTS HUS SKJEDDE BLANT ANNET:

- Pressefrokost
- Faglunsj med Erik Møse fra Menneskerettsdomstolen i Strasbourg, sivilombudsmann Aage Thor Falkanger og dommer Per Christiansen fra EFTA-domstolen
- Fagdag "Nytt i ny straffelov" med Magnus Matningsdal
- Besøk av delegasjoner fra Georgia, Chile, Thailand, Finland, Bosnia, Latvia og Nepal
- Overrekkelse av sirkulasjonsmynt og frimerke med motiv fra Høyesterett
- Boklanseringer av Høgsteretts historie (1965-2015) og jubileumsskriftet "Lov Sannhet Rett"
- Avslutningsseminar i anledning jubiléet

UTENFOR HUSET

VAR VI BLANT ANNET MED PÅ:

- Åpningen av det juridiske år i EMD i Strasbourg, Frankrike
- Nordisk høyesterettsdommerseminar i Stockholm, Sverige
- Grunnlovssymposium ved Universitetet i Bergen
- Nordisk kanslichefsmøte i Helsingborg, Sverige
- Åpningen av Riksarkivets utstilling "I siste instans - Høyesterett gjennom 200 år"
- Seminar om Riksretten på Stortinget
- Nordisk juridisk biblioteksmøte i Bergen
- Nordiska processrättsmötet i Åbo, Finland
- Høyesterettspresidentmøte i Nådendal og Åbo, Finland
- ATJ 6th Assembly Conference i Luzern, Sveits
- Fylkestur til Rogaland
- Konferanse for europeiske konstitusjonsdomstoler i Batumi, Georgia
- Seminar "Høgsterett 200 år, Supreme Courts in Context", Universitetet i Bergen
- Besøk til Østerrikes konstitusjonsdomstol
- Seminar om offentlige anskaffelser i Helsinki, Finland
- Jubileumsseminar arrangert av Universitet i Tromsø og Hålogaland lagmannsrett, Tromsø
- Møte i the Network of the Presidents of the Supreme Judicial Courts of the European Union i Dublin, Irland
- Arbeidslivsdagene ved universitetene i Oslo, Bergen og Tromsø
- Arendalsuka
- EU Forum of Judges for the Environment i Bolzano, Italia
- Forum for samisk dimensjon i rettsvesenet, Tromsø
- The Steering Committee i World Commission on Environmental Law i Gland, Sveits

STATISTIKK

SAKSMENGDE

Høyesterett mottar hvert år et stort antall anker. Nedenfor er det gitt en oversikt over hvordan de innkomne ankene fordelte seg i 2015.

Av anke over dom ble om lag 12 prosent av sakene tillatt fremmet til behandling i avdeling både i sivile saker og i straffesaker.

SIVILE SAKER

- Innkommet anke over dom 469
- Innkommet anke over kjennelse/beslutning 606
- Behandlet i avdeling 61
- Behandlet i plenum 1
- Behandlet i storkammer 1

STRAFFESAKER

- Innkommet anke over dom 381
- Innkommet anke over kjennelse/beslutning 804
- Behandlet i avdeling 54

For en mer utfyllende oversikt over de innkomne sakene i 2015, vises til forretningsstatistikken som er publisert på [Høyesteretts hjemmeside](#).

SAKSBEHANDLINGSTID

I 2015 har Høyesterett opprettholdt den tilfreds-stillende saksbehandlingstiden fra de senere år. Det er ikke ventetid for å få en sak opp i Høyesterett. Sakene berammes så raskt som det lar seg gjøre ut fra prosessfullmektigenes forberedelser og program.

Gjennomsnittlig behandlingstid fra saken er innkommet Høyesterett og til avgjørelse i ankeutvalget foreligger, er på cirka én måned. Gjennomsnittlig behandlingstid fra saken er innkommet og til ankeforhandling avholdes, er cirka seks måneder i sivile saker og cirka fire måneder i straffesaker.

SAKSTYPER BEHANDLET I AVDELING, STORKAMMER OG PLENUM 2015

Hver sak er kun kategorisert på én sakstype og listen reflekterer ikke at en sak kan reise flere temaer.

SIVILE SAKER

Skatt og avgift	16
Erstatningsrett	13
Forvaltningsrett	6
Arbeidsrett	3
Barnerett	3
Fast eiendoms rettsforhold	3
Forsikringsrett	3
Kontraktsrett	2
Tomtefeste	2
Utlendingsrett	2
Eksamensfusik	1
Familierett/skifte	1
Foreldelse	1
Sakskostnader	1
Straffegjennomføring	1
Trygderett	1
Tvunget psykisk helsevern	1
Ærekrenkelse	1
Sivilprosessuelle spørsmål	2

STRAFFESAKER

Seksuallovbrudd	8
Innreiseforbud	3
Inndragning	3
Vold	3
Falsk forklaring	2
Fjerning av bevis	2
Lang saksbehandlingstid	2
Mishandling i nære relasjoner	2
Narkotika	2
Retten til forsvarer	2
Arbeidsmiljøloven	1
Brudd på besøksforbud	1
Dokumentinnsyn	1
Forsikringsbedrageri	1
Habilitet	1
Hvitvasking	1
Isolasjon	1
Kildevern	1
Miljøkriminalitet	1
Tilbakekall av førerett	1
Toll	1
Tyveri	1
Ulovlig ekspedisjon til Antarktis	1
Utilbørlig opptreden fra politimann	1
Utnyttelse av utlendinger	1
Utlevering av opptak i straffesak	1
Utlevering av utlending	1
Andre straffeprosessuelle spørsmål	8

DISSENSER

I 2015 er 28 av i alt 117 avgjørelser avsagt under dissens. Dissensfrekvensen er 24 prosent. Én av dissensene var i plenum. Av dissensene gjelder 23 resultatet i sakene og fem bare begrunnelsen for resultatet. Det var dissens 3-2 i 15 av 27 dissenser i avdeling. Dissensene spenner over et bredt spekter av rettsområder. Tolv av dissensene ble avgitt i straffesaker (22

prosent) og 16 i sivile saker (25 prosent).

I perioden 2000-2014 har dissensfrekvensen i Høyesterett ligget på 14-23 prosent. Frekvensen har vært noe lavere i straffesaker (9-19 prosent) enn i sivile saker (14-31 prosent). Ved beregningen er avgjørelser i Høyesteretts ankeutvalg holdt utenfor.

ÅRSMELDING
2015

